

A csapatgazdálkodás fejlődésének eredményei és továbbfejlesztésének elgondolásai az üzemanyag- szolgálatban

Balogh Lajos alezredes, Bogya István alezredes

Az MN üzemanyag-szolgálatának alapvető feladatai közé tartozik az egyre fokozódó műszaki követelményeknek megfelelően, de a gazdaságosság figyelembevételével ellátni az MN csapatait a földi, légi, vízi és különleges harceszközök, valamint az egyéb technika üzemeltetéséhez szükséges mindenfajta üzemanyaggal és a tároláshoz, kiszolgáláshoz szükséges üzemanyag-technikai eszközökkel.

I.

A CSAPATGAZDÁLKODÁS FEJLŐDÉSÉNEK EREDMÉNYEI AZ ÜZEMANYAG-SZOLGÁLATBAN

Az elmúlt tervidőszakban bevezetett új gazdaságirányítási rendszer közvetlenül és közvetve is kedvező hatást gyakorolt az MN üzemanyag-szolgálatának egészére. Hatására mind a felső vezetésben, mind a csapatgazdálkodás rendszerében egészséges korszerűsítési folyamat indult meg néhány évvel ezelőtt.

A munka beindításakor a felső szinten bevezetett gazdasági szabályozók alapján nagy gondot fordítottunk a döntési jogkörök, egyes csapatirányító szintek közötti helyes elosztására, a felső szintű vezetés feladat köréből mindazoknak a feladatoknak és jogköröknek leadására, amelyek végrehajtásához a szükséges információk alsóbb szinten állnak rendelkezésre.

A tényleges gazdálkodás alapelveinek megfelelően, a hatékonyság növelése érdekében került létrehozásra az MN Üzemanyag Áruforgalmi Osztály, majd 1973-ban az MN Üzemanyag Ellátó Központ (ÜEK). Az MN ÜEK a beszerzési, ellátási feladatokhoz megfelelő gazdasági hatáskörökkel és intézkedési jogkörrel rendelkezik, mind a népgazdasági vállalatok, mind a központi üzemanyagraktárak és a csapatok viszonylatában.

Az MN ÚAFO eddigi tevékenységével igazolta, hogy létrehozása szük-

séges volt és jelenleg teljes értékkel valósítja meg — a többi feladattal együtt — az MN csapatainak zavartalan ellátással kapcsolatos feladatait.

A végrehajtott korszerűsítések és a gazdálkodás új lehetőségei, lehetővé tették a csapatok gazdálkodását szabályozó és korszerűsítő intézkedések kiadását, a jogkörök bővítését.

Ennek megfelelően:

— a beszerzés és ellátás gazdaságosságának és korszerűsítésének fokozása érdekében szélesítettük a pénzgazdálkodást, a csapathitel terhére, készpénzért vásárolható üzemanyag-féleségek körét, figyelembe véve a kereskedelmi beszerezhetőséget és a minőségi követelményeket;

— lehetővé tettük és biztosítottuk az üzemanyag-technikai eszközök csapattagozatban történő javítását;

— megszüntettük a gépkocsi fűradtolaj leadási kötelezettséget, biztosítottuk a csapat hatáskörben történő értékesítés lehetőségét, az ebből eredő bevételek felhasználását a harcckészültség biztosításához, kulturáltabb raktározáshoz szükséges anyagok, eszközök megvásárlását,

— a megfelelő gazdálkodási szintek részére biztosítottuk az egyes üzemanyag-technikai eszközök selejtezésének differenciált jogkörét;

— egyszerűsítettük a vasúti szállítási igényvel kapcsolatos csapattevékenységet. Az ellátás rendszerében eredményesen alkalmazzuk a gyártóműtől közvetlen csapatokhoz történő hajtóanyag-kiszállítást. Az ellátás ilyen módja szállítási költség és szervezési munkák megtakarítását eredményezi;

— megszüntettük az E-76-os autóbENZINT és az E-86-os minőség általános használatára térünk át. Ennek eredményeként racionálisabb lett a töltőjárművek felhasználása, egyszerűbbé és gazdaságosabbá vált az utanszállítás és raktározás, csökkent az adminisztráció;

— szabályozásra került az ÁFOR- és HM-jelű üzemanyagjegy ellátás rendje, amely szerint az általános ellátási rendszerbe illesztettük be és külön igénylés nélkül az ellátó tárintézetektől vételezhetők. Az ÁFOR-jegyellátás körét kiterjesztettük, amely mintegy 60 önállóan gazdálkodó szerv teljes jegyben való ellátását jelenti.

A gazdálkodás fejlődésének néhány főbb adata

— A csapatoknak az ellátás zavartalan biztosítására az elmúlt években folyamatosan mind nagyobb tömegű üzemanyag átvételét, tárolását, kiadását kellett megvalósítaniuk. Az elfogyasztott hajtóanyag-mennyiség az 1966. év bázisához viszonyítva 1972. évben gázolajból 203%-ra, repülőpetróleumból 140%-ra növekedett. Az elfogyasztott főbb hajtóanyagok mennyisége pedig mintegy 135%-ra emelkedett.

— Dieselesítési program következtében, a benzin-gázolaj részaránya a felhasználásban 1966. évi 61:39-ről 1972. évben 38:62-re változott.

— A rendszerbe lépő új technikai eszközök üzemeltetési követelménye az elmúlt években, az üzemanyagfajták számát 30—40%-kal növelte meg — ma már eléri a 250—280 cikket —, amely differenciáltabb átvételi és ellátási tevékenységet követel meg.

Fontosabb tényadatok az ellátás, gazdálkodás korszerűsítésében

— Gyakorlatilag befejeződött az MN csapatainál meglevő üzemanyag-kutak elektrifikálása, könnyítve és korszerűsítve ezzel a hajtóanyag-kiszolgálást.

— Tovább folytattuk a hajtóanyag korszerű kiszolgálását biztosító új üzemanyag-kúthálózat bővítését, a 3. öt éves tervben mintegy 3250 m³ tárolókapacitással.

— A gazdálkodás és anyagellátás, a technikai eszközök korszerűbb, gyorsabb kiszolgálásának érdekében megkezdtük és anyagilag is segítjük, és szorgalmazzuk a korszerű csapat üzemanyag-töltőbázisok kialakítását.

— Az állandó repülőtereken korszerű központosított csővezetékes repülő-hajtóanyag feltöltőrendszereket építettünk, ezzel egyidőben a repülőtéri hajtóanyag-tárolók felújítása is megtörtént. Nőtt a kiszolgálás színvonala, gyorsasága, a kiadható mennyiségek nagyságrendje.

— A sikeresen lefolytatott egységes motorolaj EM-12 és egységes hajtóműolaj EHM-13 csapatpróbájának befejezése után, megkezdődött a csapatok gépjárműveinek és „M” készleteinek folyamatos átállítása és ellátása. Az új olajok alapvető jelentősége abban mutatkozik meg, hogy az eddig használt kilenc fajta, idény jellegű motorolajat, illetve öt fajta hajtóműolajat helyettesítik. Télen-nyáron egyaránt alkalmazhatók benzin- és gázolajüzemű gépjárműveknél, munkagépeknél.

Jelentősen csökkentik a csapat üzemanyag-szolgálatok és a technikai kiszolgálás munkáját (téli-nyári igénybevételre történő felkészítésnél az olajcserék elmaradása, tárolóter-szükséglet csökkenése, kevesebb fajta anyagot kell raktározni stb.). Továbbá, jelentős anyagi megtakarításokat eredményez a megnövelt használhatóság alapján is mindkét olajfélésegg.

A gazdálkodás számvitelének helyzete

Az üzemanyag-ellátás tervezésében, a felhasználás elszámolásában bevezetésre került a komplex gépi adatfeldolgozás. Ez a csapatok, a közép és felső irányító szervek ellátástervezési, biztosítási és elszámolási munkáját nagymértékben csökkenti.

Tervezési, ellátási és elszámoltatási rendszerünk korszerűsítése mellett a kétévenkénti végrehajtás rendszere, a csapatok munkájának további csökkenését, a színvonal növekedését eredményezte.

A kétéves rendszer általunk tervezett teljes kibontakoztatását jelenleg még az alábbi tényezők akadályozhatják:

- a) nincs összhangban az egyéves költségvetési tervezési rendszerrel,
- b) nincs teljes összhangban a kétéves kiképzési rendszerrel. A kétéves ciklusos kiképzés november 1-én, a kétéves tervezés pedig — költségvetési évben —, január 1-ével kezdődik,
- c) a csapatok a gépjármű-igénybevételi kilométert, aggregátok és egyéb üzemóránormákat egy évre (nyolc hónapra) kapják meg, amelyek alapján ezek megduplázásával (12 hónapra emeléssel), kerül tervezésre a két év (gl. és hk. magasabbegység alárendeltéknél egy év) üza.-szükséglete. E módszer csak megközelítően biztosítja a két év optimális terve-

zésének alapadatait, mert óhatatlanul a második évben pontosításokat kell eszközölni, és ez bizonyos többletmunkát okoz minden szinten.

d) további feszültséget okoz a csapatoknál, hogy a rendszerbe kerülő új technikai eszközök anyagigényeiről nem kellő időben (adatait tekintve) kapnak információt. Ilyen helyzetben a szükséges anyagok biztosítását késve tudják elvégezni.

A csapatok ellátási és vételezési rendjének bonyolítása alapvetően az eddig is bevált és alkalmazott csekkrendszer alapján történik. E formában a rendelkezésre álló üzemanyagkeretekből és technikai eszköznormából a vételezés nagyságrendjét és cikkszámaikat — a gazdasági szükségleteiknek megfelelően —, a csapatok saját hatáskörükben bonyolítják.

Az üzemanyag-szükségletek tervezése és az elszámoltatás a gépi adatfeldolgozás rendszerén belül valósul meg, amely a beindítástól napjainkig az alábbi fejlődési ciklusokon ment keresztül.

A gépi adatfeldolgozás bevezetésének első szakaszában (1965—67) csak a csapatok által kiszámított üzemanyag-szükségletek összegezését és csoportosítását tudtuk gépi úton végrehajtani.

A második szakaszban (1968—1969) a hajtóanyagok mellett a kenő- és karbantartóanyag-szükségletek gépi úton történő kiszámítását, összegezését, csoportosítását is megoldottuk.

A harmadik szakaszban (1970—1971) — az érvényben levő normák és konstans adatok alapján —, a beérkező bizonylatok alapadatainak (db, típus, tervezett hajtóanyag-mennyiség) megfelelően a teljes tervezést lyukkártyás rendszerben dolgoztattuk fel.

A negyedik szakasztól (1972) kezdve a csapatok csak alapadatokat jelentenek (típus, db, tervezett km és üzemóra, tervezett javítások). Ezek alapján a kétéves, illetve egyéves üzemanyag-szükségleteket elektronikus számítógép felhasználásával számítatjuk ki és készíttetjük el az ellátási terveket.

Az üzemanyag és üzemanyag-technikai eszköz elszámolások feldolgozásának végrehajtása, a szükséges gazdálkodási mutatók, statisztikai adatok kimunkálása is a negyedik szakaszban említett módon történik.

Az üzemanyag-szolgálat ilyen irányú adatfeldolgozási rendszerével biztosítottuk a csapat üzemanyag-szolgálatvezetők megterhelésének csökkentését, a viszonylag hibátlan egységes ellátási tervek és elszámolások elkészítését, a különböző szintű döntésekhez szükséges információs anyagot, valamint a gazdálkodási tényeket, mutatókat rögzítő, rendszerezett és elemzett adatigényt.

A gépi adatfeldolgozás követelményeit lépcsőzetesen vezettük be, és ez minden szinten megfelelő eredményességet biztosított. További fejlesztése szükséges a fokozódó követelményeknek megfelelően.

Az üzemanyag-szolgálat adatfeldolgozási rendszerének kifejlesztésében és megvalósításában az MN Számítástechnikai Központ illetékes szakemberei jelentős segítséget nyújtottak és jelenleg is azon tevékenykednek, hogy feldolgozási rendszerünket tovább korszerűsítsük.

— A központi elgondolásnak megfelelően kidolgozásra került a csapat üzemanyag-szolgálat nyilvántartási, számviteli és gazdálkodási rendjét szabályozó „Számviteli Utasítás” (Tervezet) és részt vettünk a kísér-

leti bevezetés szakmai irányításában. E téren fő célkitűzésünk, hogy a csapatgazdálkodás számvitele egységes elvekre épüljön és centralizált vezetés alatt működjön, a központi és csapatgazdálkodási elveknek megfelelően.

— A központi ellátással természetben biztosított üzemanyag-ellátás és a csapatbeszerzés körébe vont üzemanyag-gazdálkodás, kiszolgálás hatékonyságának növelése érdekében kidolgoztuk az összevont laktanya üzemanyag-szolgálat létrehozásának és működésének elveit, amelyet néhány helyen kísérleti jelleggel be is vezettünk. E szervezeti forma jobban megfelel a csapatgazdálkodással szemben támasztott, egyre fokozódó igényeknek, különösen ott, ahol egy laktanyán belül több egység, önálló gazdálkodást folytató alegység van elhelyezve. Megfelelő feltételeket biztosít a meglévő tárolótér-kapacitás optimális kihasználásához, az ellátás és raktárgazdálkodás korszerűsítéséhez, a beosztott személyi állomány arányosabb munkaelosztásához, a szervezettebb munkavégzéséhez.

A csapatok gazdálkodási tevékenységét szabályozó intézkedésekben biztosított jogkörökkel és lehetőségekkel, az illetékesek általában helyesen éltek és ez az általános ellátási rend fejlődésében, korszerűsítésében, a rugalmas gazdálkodásban az utóbbi években egyre jobban érezteti hatását.

A bevezetett új gazdasági szabályozók ez idáig intenzív előrehaladást tettek lehetővé, azonban szerepüket betöltve a mai követelményeknek megfelelően már nem biztosítanak kellő perspektívát. Szükséges az elmúlt évek gyakorlati tapasztalata alapján az eddigi szabályozók felülvizsgálása és új követelményekhez történő igazítása.

II.

A CSAPATGAZDÁLKODÁS TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK ELGONDOLÁSAI AZ ÜZEMANYAG-SZOLGÁLATBAN

1. Az üzemanyag-gazdálkodás vonatkozásában az új gazdaságirányítási rendszer néphadseregi hatása következtében a 3. ötéves tervben bevezetett gazdasági szabályozók eredményességének felmérése, értékelése alapján a csapatok tevékenységét szabályozó utasítás kerül kiadásra a Csapathadtáp Szolgálati Utasítás részeként, amely biztosítja a gazdálkodás még korszerűbb követelmények szerinti továbbfejlesztését.

2. Az egységes üzemanyagkészlet-gazdálkodás megvalósítása. Az üzemanyag-szolgálat különböző rendeltetésű (mozgósítási, zárolt és béke) anyagi készleteinek egységes készletként való felfogása és kezelése. Ezen belül megfelelő csapattörzskészlet létrehozása a kiképzési üzemanyagokból. A csapatok zökkenőmentes, biztonságos, folyamatos ellátása megköveteli, hogy hajtóanyagokból átlag egyhavi, kenő- és karbantartóanyagokból átlag háromhavi olyan fogyasztási szükségletekkel rendelkezzenek, amelyek — az egyéb kiképzési készleteken felül — biztosítsák a zavartalan gazdálkodást. Ezzel megvalósíthatónak látszik a csapatok központ raktáraknál történő háromhavonkénti vételezés feltételeinek biztosítása is, amely MN viszonylatban jelentős gazdasági megtakarításokat eredményez.

3. A tényleges pénzgazdálkodást tervezzük kibővíteni az alábbi ütemezésben.

— *Első ütem:* néhány gépkocsival rendelkező, viszonylag kis üzemanyag-fogyasztású szerv teljes készpénz formában történő ellátása, gazdálkodása. Ezek lehetnek: Katonai Ügyészségek és bíróságok, kiegészítő parancsnokságok, VKSZV-k, kórházak stb.

— *Második ütem:* az üzemanyag-szolgáltatásban készpénzért megvásárolható cikkek körének jelentős bővítése. Mint:

a) egyedi gépkocsi hajtó- és kenőanyag (autóbenzin ESZ-98), különféle szuper-olajok stb.,

b) olyan anyagok, amelyek nem igényelnek minőségi ellenőrzést, és a kereskedelemben zökkenőmentesen biztosítható beszerzésük, ezek: különböző gép-, orsó- és konzerváló olajok, zsírok, festékek stb.

— *Harmadik ütem:* teljes tényleges pénzgazdálkodásra történő áttérés gazdasági, adminisztratív oldalának vizsgálata és az eredménytől függő, esetleges kísérleti bevezetése.

4. Szükséges az üzemanyag-tervezés és -elszámolás kétéves rendszerének — amely a csapatok tehermentesítéséhez nagyban hozzájárult — további összehangolása a kétéves kiképzési rendszert biztosító igénybevételi normák adatszolgáltatási rendszerével.

5. A kidolgozott elveknek megfelelően az „M”-tervek feldolgozását gépi úton tervezzük végrehajtani, amely nagymértékben biztosítja a csapatok további tehermentesítését.

6. A gazdálkodás és anyagellátás, a harci technika korszerű kiszolgálása érdekében anyagilag segítjük a csapat üzemanyag-töltő-bázisok kialakítását és további beépítéssel bővítjük a csapatok korszerű üzemanyag kúthálózatát.

7. Kísérleteket folytatunk az egységes konzisztens kenőanyag kialakítására és az eldobható csomagolóeszközök rendszerbe állítására vonatkozóan.

8. A számviteli rendszert a központi elgondolással megegyezően tovább korszerűsítjük. Előreláthatóan 1975. január 1-ével az egész néphadseregben belül egységesen bevezetjük az új üzemanyag csapat számviteli és nyilvántartási rendszert.

9. Tovább korszerűsítjük a vasúti tartálykocsi-szállítás igénylési rendszerét, amelyen belül megvalósítjuk az MN ÜEK-től történő közvetlen igénylést.

10. Felülvizsgáljuk az elszámolható és felszámítható üzemanyag-vesztés normákat és új normák kiadását tervezzük, amelynél elsősorban az alkalmazás egyszerűsítésére törekszünk.

11. Még ez évben megkezdődik a csapatok feltöltése egy új, korszerű üzemanyag-töltő-gépkocsival, amely mind a gyakorlatok üzemanyag-ellátását, mind a háborús feladatokra történő felkészítést korszerűsíti és megkönnyíti.

12. A közeljövőben kerül a rendszerbe az alegység üzemanyag-technikai eszközkészlet és az egység üzemanyag minőségvizsgáló készlet. Ezek

a kiszolgálás és helyi minőségvizsgálatok elősegítése, korszerűsítése mellett több eszköz egy készletbe történő tömörítésével a nyilvántartás elszámolás-málházás egyszerűsítését is eredményezik.

E rövid értékeléssel, eddigi eredményeink rendszerezésével-összegezésével, továbbá a közeli jövőbe pillantással is fel szeretnénk hívni a csapat üzemanyag-szolgálat vezetők figyelmét a jó gazdálkodásban rejlő lehetőségek még jobb kihasználására. Egyben biztosítani szeretnénk őket arról, hogy tisztában vagyunk azokkal az erőfeszítésekkel, amelyeket a vezetés által kidolgozott elgondolások-feladatok maradéktalan végrehajtása érdekében egyes esetekben tenniük kell.

A jövőbeni elgondolás ismertetését is felkészítésük érdekében tettük, hogy ne érje váratlanul a végrehajtó állományt, akiknek jó munkájára, további javaslataira-ötleteire a jövőben is számítunk. Mert meg kell mondanunk, hogy az elgondolásoknak több alapötletét csapat üzemanyag-szolgálat vezetőitől kaptuk.